

the meeting of the Presidium of NAS of Ukraine, September 10, 2025). *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2025. (11). P. 43–48. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2025.11.043>

2. Демидова Л. М. Воєнні злочини: проблеми визначення та кваліфікації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО.* 2024. Випуск 84: ч. 3. С. 278–284. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.42>

3. Воєнні злочини без строку давності: як українські суди формують практику реального покарання агресора. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/354323-voennye-prestupleniya-bez-sroka-davnosti-kak-ukrainskie-sudy-formiruyut-praktiku-realnogo-nakazaniya-agressora>

4. Мазур М. ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ (ст. 438 Кримінального кодексу України). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_voen_zloch.pdf

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-46>

CHARACTERISTICS OF LEGAL RELATIONSHIPS DURING THE RESTORATION OF A PERSON'S PROTECTED STATUS

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОВІДНОСИН ПІД ЧАС ВІДНОВЛЕННЯ СТАНУ ЗАХИЩЕНОСТІ ЛЮДИНИ

Horbachova K. M.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor, Department
of Private and Social Law,
Faculty of Law,
Sumy National Agrarian University
Sumy, Ukraine*

Gorbachova K. M.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного
та соціального права,
Сумський національний аграрний
університет
м. Суми, Україна*

Сьогодні, на п'ятий рік війни рф проти України досить актуальним є проблематика удосконаленні правового регулювання стану захищеності населення від усілякого роду загроз. Зокрема, мова йдеться про правові способи та засоби поновлення статусу захищеності. Перші дні спротиву російській агресії показали, що як населення в цілому, так і окремі люди можуть самостійно здійснювати доволі захист не тільки для себе, але й для інших і для держави, в тому числі.

На сьогодні, в переважній більшості вважається, що здійснення захисту та відновлення стану захищеності лежить на державі, оскільки правові засоби і способи захищеності визначаються, суто державою в публічному юридичному полі. Не спростовуючи дану аксіому пропонуємо результати дослідження відображені в нижченаведених тезах, щодо розширення розуміння рівнів відносин захисту та відновлення стану захищеності окремої людини і населення в цілому.

1. Порівнюючи приватні та публічні правовідносини, Є.О. Харитонов звертає увагу і вважає характерною рисою для всіх публічних правовідносин те, що «...вони є свого роду «первинними» стосовно суспільних (владних) відносин» [3, с. 82]. Вважається, що «первинність» правовідносин заснована на походженні відносин, тобто публічні відносини виникають, змінюються, припиняються виключно на підставі норм актів законодавства. Із такою точкою зору можна погодитись, якщо сприймати правовідносини із точки зору врегульованості державою.

З точки зору особи, яка прагне захисту, публічні відносини є вторинними оскільки, з самого початку безпосередньо людина зіштовхується із небезпекою чи загрозою і відчуваючи свою незахищеність починає здійснювати самозахист, що робить її учасником приватних відносин, які виникають першими, а потім особа звертається до держави фіксуючи свою незахищеність відповідно до вимог норм законодавства. Таким чином, виникають публічні відносини із відновлення захищеності людини, які можна вважати вторинними.

2. Характеристика первинних правовідносин. Виникнення первинних правовідносин відбувається із моменту коли особа усвідомила небезпеку і прийняла рішення здійснювати поведінкові акти правового характеру направлені на свій захист. Первинні відносини мають характерні ознаки. По-перше, це те, що приватно-правові відносини можуть виникати в результаті самозахисту передбаченому відповідно до статті 19 Цивільного кодексу України [4], що означає саморегуляцію відносин. По-друге, на відміну від суб'єктного складу публічних відносин правове регулювання приватних відносин характеризується багатосуб'єктністю [2, с. 157]. Останнє означає, що здійснювати самозахист, а значить і бути учасником первинних відносин, може будь-яка людина, якій загрожує небезпека без необхідності підтверджувати свій правовий статус перед державою чи її представниками чи виконувати певні вимоги встановлені публічним законодавством.

3. Характеристика вторинних правовідносин. На відміну від попередніх, приватно-правових відносин, відносини публічної сфери є

відносинами вторинного порядку, оскільки стан та рівень небезпеки (незахищеності) визначається державою в нормах законодавства, а безпосередньо на місці представниками-професіоналами в певній сфері (працівники МНС, лікарі, командир судна, екіпаж літака ін.). Причому дані відносини публічної сфери залежно від факту, який їх викликає законодавець поділяє згідно із джерелами законодавства на: 1) процедурні відносини, тобто відносини нормального здійснення повноважень державою та її представників; 2) регулятивні в сенсі регулювання поведінки через встановлення дозволів, зобов'язувань, приписів для всіх інших (не владних) суб'єктів відносин; 3) правоохоронні відносини (відносини відповідальності), в сенсі застосування адміністративних та кримінально-правових санкцій за відповідні правопорушення [1, с. 10–14]. Аналіз законодавства в публічній сфері показує, що захист та безпека не належить особі. Також встановлення та визначення ознак стану незахищеності, так само як і супроводжуючих цей стан небезпеки/незахищеності в діючому законодавстві належить, в основні його частині, державі.

Висновки подані в даних матеріалах є проміжними у дослідженні проблематики захищеності населення під час воєнного стану і вимагають подальшого вивчення зазначеної проблематики.

Література:

1. Дараганова Н. В. Головні критерії розмежування права на приватне. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/257646>
2. Романюк Я. Ознаки та структура цивільно-правової норми: основні методологічні засади. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2016. Випуск 63. С. 81–96. <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/viewFile/5126/5153>
3. Харитонов Є. О. Регулятивні правовідносини з погляду приватного та публічного права. *Від римського приватного права до IT права* : матеріали. міжнар. наук.-практич. конф. «Римське право і сучасність» / за заг. ред. О. І. Харитонові, К. Г. Некіт. м. Одеса, 19 трав. 2018 р. Одеса : Фенікс, 2018. С. 81–85. <https://dspace.onua.edu.ua/items/032e273f-487d-4b90-874e-99a018406d37>
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>